

Arbeiders aller landen, verenigt u !

INTERNATIONALE KOMMUNISTISCHE STROMING

nl.internationalism.org

*

benelux@internationalism.org

*

0,50€

MANIFEST OVER DE ECOLOGISCHE CRISIS

Is het mogelijk om de vernietiging van de planeet te stoppen?

De toestand van de planeet is catastrofaal. Het klimaat warmt sneller op dan welke wetenschappelijke voorspelling dan ook voorzag, en veroorzaakt branden, droogte, stormen, overstromingen... De oceanen verzuren en daarmee ook de regenval; planten onder water of op het land lijden onder de rampzalige gevolgen. Wereldwijd breekt de ontbossing elk jaar records en asfalt bedekt steeds meer land. Alles wordt verontreinigd door vervuiling: broeikasgassen, pesticiden in de bodem, plasticdeeltjes in zeeën, moleculen van geneesmiddelen in rivieren ... tot het punt waarop met oestrogenen doordrenkte vissen van geslacht veranderen!

Het directe gevolg van menselijke activiteit is verwoestend: elk jaar verdwijnen er 26.000 soorten. Meer en meer onderzoekers verwachten een zesde golf van massa-uitsterving (de vorige, de vijfde, was die van de dinosauriërs, 66 miljoen jaar geleden). *"Als bijen van de aardbodem zouden verdwijnen, zou de mens nog maar vier jaar te leven hebben"*. Hoewel Einstein deze zin nooit echt heeft uitgesproken, is de kern van dit idee helemaal waar: insecten voeden de wereld (vogels, reptielen, zoogdieren, planten) en bestuiven 75% van de gewassen en 80% van de wilde planten. Hun geleidelijke verdwijning is een directe bedreiging voor natuurlijke ecosystemen en het vermogen van de mensheid om zichzelf te voeden.

De menselijke soort lijdt al enorm onder deze vernietiging van de planeet. Elk jaar dwingen 'natuurrampen' die verband houden met de opwarming van de aarde tientallen miljoenen mensen om te vluchten; luchtvervuiling veroorzaakt miljoenen 'vroegtijdige' sterfgevallen en meer dan twee miljard mensen hebben te kampen met waterschaarste. De COVID-19 pandemie, die volgens de Wereldgezondheidsorganisatie tussen 2019 en 2021 aan 7 miljoen mensen het leven heeft gekost (15,9 miljoen volgens demografen), en die

de wereldwijde levensverwachting met anderhalf jaar heeft verlaagd, is ook deels te wijten aan de ecologische crisis. Deze pandemie heeft het verband aangetoond tussen de vernietiging van de natuur en de bedreiging erdoor van de menselijke gezondheid. Volgens het *Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services* (IPBES) is 70% van de opkomende ziekten (Zika, Ebola, Nipah, enz.) en bijna alle bekende pandemieën (bijv. influenza, HIV, COVID-19) afkomstig van zoönose (ziekten veroorzaakt door infecties van dierlijke oorsprong). De onderliggende oorzaken van deze pandemieën zijn dezelfde als die de natuur teisteren: ontbossing en vernietiging van natuurlijke ecosystemen, handel in en consumptie van wilde diersoorten, enz.

In 2009 stelde een internationaal team van achtentwintig onderzoekers onder leiding van Johan Rockström, een wereldberoemde Zweedse wetenschapper, negen 'planetaire grenzen' vast die de mensheid niet mag overschrijden als ze de voorwaarden voor haar voortbestaan niet in gevaar wil brengen:

1. Klimaatverandering
2. Erosie van biodiversiteit
3. Verstoring van de biogeochemische cycli van stikstof en fosfor
4. Veranderingen in bodemgebruik
5. Verzuring van de oceaan
6. Wereldwijd zoetwatergebruik
7. Uitputting van de ozonlaag
8. De introductie van nieuwe elementen in het milieu (zwarte metalen, synthetische en radioactieve verbindingen...)
9. En de concentratie van aerosol in de atmosfeer

Zes van deze negen "planetaire grenzen" zijn al overschreden (en twee ervan kunnen niet gemeten worden). De omvang van de ramp die zich volstrekt, is zo groot dat het Forum van Davos zelf moet erkennen dat *"het verlies aan biodiversi-*

teit en de ineenstorting van ecosystemen wordt beschouwd als een van de snelst verergerende mondiale risico's van het komende decennium (...). De wisselwerking tussen de effecten van klimaatverandering, verlies van biodiversiteit, voedselzekerheid en het verbruik van natuurlijke hulpbronnen zal de ineenstorting van ecosystemen versnellen".

Het is niet het leven op aarde als zodanig dat op het spel staat. Het is al in staat geweest om zich te ontwikkelen in veel vijandiger omstandigheden, om zich te herstellen na golven van massa-uitsterving die nog omvangrijker waren dan nu; leven is te vinden op de bodem van de oceanen, onder de aarde, op elk oppervlak. Nee, wat bedreigd wordt is de menselijke soort. De manier waarop de maatschappij vandaag

de dag functioneert, zal er uiteindelijk voor zorgen dat de aarde onbewoonbaar wordt voor de mensheid.

Alle 'oplossingen' voor de ecologische crisis die door de heersende klasse worden voorgesteld, zijn onbeduidend omdat de problemen waarmee we te maken hebben, zijn ingebouwd in het mondiale systeem dat de planeet domineert : het kapitalistische systeem, dat leeft van uitbuiting en winstbejag. Uitbuiting van menselijke arbeidskracht door middel van de loonverhouding; uitbuiting van de natuur, die het beschouwt als een geschenk dat naar believen kan worden geplunderd. En hoewel het kapitalisme de wetenschappelijke en technologische middelen heeft voortgebracht die gebruikt zouden kunnen worden om de mensheid te bevrijden van

armoede en vervreemdende arbeid, is de botsing tussen dit potentieel aan wat het kan voortbrengen en de drijfveer zelf voor deze productie permanent geworden. Deze lange neergang heeft nu een terminale fase bereikt, een doodlopende weg waarin oorlog, crises van overproductie en ecologische vernietiging het punt hebben bereikt waarop al deze manifestaties van de impasse op elkaar inwerken om een verschrikkelijke wervelwind van vernietiging voortbrengen. Maar er is een alternatief voor de nachtmerrie waarvoor het kapitalisme ons plaatst: de internationale strijd van de uitgebuite klasse voor de omverwerping van het kapitalisme en de opbouw van een wereldcommunistische maatschappij■

(05/12/2024)

De verwoestingen van de oorlog

Sinds 1914 is oorlog een permanent verschijnsel geworden op alle continenten. Tweehonderd conflicten, tweehonderd miljoen doden, twee steden platgewald door atoombomben! Napalm, chemische en bacteriologische wapens, clusterbommen, killer drones... de nieuwste technologie in dienst van de barbaarsheid.

De twintigste eeuw is herhaaldelijk de meest barbaarse eeuw in de geschiedenis van de mensheid genoemd. Maar de 21^e eeuw is hard op weg om nog een hogere plaats in te nemen in de rangschikking van gruweldaden: gestart met de aanvallen op de Twin Towers op 11 september 2001, heeft de chaos zich sindsdien van regio tot regio verspreid: Irak, Afghanistan, Syrië, Libië, Congo, Oekraïne, Israël/Palestina... en misschien morgen Taiwan.

Oorlog is zozeer het zwaartepunt van de hele maatschappij geworden dat al het wetenschappelijk onderzoek erop gericht is. Magnetrons, gevriesdroogde producten, voedselblikken, zelf-injecterende spuiten, GPS, vliegenierszonnebrillen, het internet... de lijst van voorwerpen die door militair onderzoek zijn geproduceerd is eindeloos. De Eerste Wereldoorlog deed een permanente oorlogseconomie ontstaan. In een felle strijd moesten regeringen hun industrie en wetenschappelijk onderzoek richten op dit gebied van vernietiging en dood. Sindsdien is het de oorlog die de maatschappij structureert. Vandaag de dag bedragen de wereldwijde militaire uitgaven meer dan 2400 miljard dollar per jaar. Dit bedrag stijgt gestaag en zal in de toekomst nog hoger liggen!

Oorlog kost miljoenen mensen het leven. Maar het vernietigt ook alle andere vormen van leven. Slagvelden zijn desolate woestenijen; flora en fauna worden vernietigd.

Elke oorlog veroorzaakt een milieuramp die eeuwenlange gevolgen kan hebben, of zelfs millennia: zware metalen, chemicaliën en radioactieve elementen... Zelfs de gevolgen van de Eerste Wereldoorlog zijn vandaag de dag nog steeds voelbaar. Lood en kwik vrijgekomen door de afbraak van munitie verontreinigen het grondwater overal waar loopgraven lagen. In Frankrijk is 120.000 hectare slagveld nog steeds ongeschikt voor menselijke activiteiten vanwege de in de grond begraven granaten! Tijdens de Vietnamoorlog in de jaren 1960 gebruikte het Amerikaanse leger opzettelijk een ultragiftig herbicide ("Agent Orange") om de vegetatie te vernietigen en het op die manier gemak-

kelijker te maken om de Vietcong strijdkrachten op te sporen. Als gevolg hiervan vernietigde deze chemische stof alle bossen in 20% van het zuiden van het land, en deze stof blijft het milieu en de bevolking besmetten! En hoe zit het met kernenergie? Alle landen met nucleaire wapens voeren kernproeven uit, zowat 2.000 officiële tot nu toe, die een aanzienlijke toename van kanker veroorzaken bij alle 'lokale' bevolkingsgroepen.

Het conflict in Oekraïne is een concentratie van al deze destructieve krachten. Naast de honderdduizenden doden aan beide kanten, houdt de wereld de adem in voor het risico op een nucleaire ramp bij de Zaporizhzhia elektriciteitscentrale; overal lossen ingestorte gebouwen onberekenbare hoeveelheden asbest in de lucht; achtergelaten tanks, wapens en medische apparatuur vertegenwoordigen tonnen sterk vervuילend afval. Slechts één cijfer: terwijl het land 35% van de flora en fauna van Europa bevat, is bijna 30% van de bossen van het land al vernietigd.

In Oekraïne is milieuvernietiging een oorlogswapen. De ontploffing van de Kakhovka-dam op 6 juni 2023 is hiervan het bewijs: duizenden hectaren landbouwgrond en natuurgebieden zijn verwoest, industrieterreinen zijn ondergelopen, waardoor het water van de dam is vermengd met verschillende chemicaliën, koolwaterstoffen en afvalwater, enzovoort. De verwoesting van Gaza door het Israëlische leger heeft vergelijkbare gevolgen voor het milieu, terwijl de bevolking bij tienduizenden wordt afgeslacht en uitgehongerd. De oorlogen van vandaag laten zien dat deze strategie van de verschroeide aarde aan kracht wint, d.w.z. het vernietigen van de hulpbronnen van de omgeving om de tegenstander uit te hongeren. Dit was ook een van de doelen van het gebruik van napalm in Vietnam.

En om de cirkel rond te maken, zullen alle kolossale militaire uitgaven die in het verschiet liggen er zelfs toe leiden dat regeringen hun minimale verplichtingen ten aanzien van het klimaat laten varen: drastische bezuinigingen op programma's om de CO2-uitstoot te verminderen, op onderzoek naar alternatieve energiebronnen, enzovoort.

Dit is de wereld zoals hij is sinds 1914, een wereld in permanente oorlog die hulpbronnen opslokt en hele regio's in vuur en vlam zet. Als er niets wordt gedaan om deze dynamiek te stoppen, zullen staten hun moordlust voortzetten en zullen de oorlogshaarden zich verspreiden tot ze alles opslukken■

GECONFRONTEERD MET

Kunnen kapitalistische staten echt veranderen?

In 1972 werd in Stockholm, Zweden, de Earth Summit gehouden, de eerste grote internationale conferentie over het milieu. Onder auspiciën van de Verenigde Naties legden de 113 aanwezige staten zich toe op het bestrijden van de vervuiling. Er werd een verklaring aangenomen met 26 principes, een actieplan met 109 aanbevelingen en de oprichting van het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP).

In 1992, tijdens de derde Wereldmilieutop, werden internationale maatregelen ten gunste van het milieu versterkt: 'het beschermen van de planeet' werd nu officieel beschouwd als essentieel 'voor de toekomst van de mensheid'. 196 staten ratificeerden het verdrag, dat hen verplichtte elk jaar bijeen te komen om 'hun inspanningen vol te houden'. Deze grote jaarlijkse bijeenkomsten staan bekend als de Conferenties van de Partijen (COP). De eerste conferentie, bekend als COP 1, werd in 1995 in Berlijn gehouden.

Tegelijkertijd, vanaf 1988, vormden dezelfde 196 staten, met de Verenigde Naties en de Wereld Meteorologische Organisatie (WMO) een Intergouvernementeel Panel over Klimaatverandering (IPCC). Elk nieuw rapport haalde de krantenkoppen en wetenschappers kozen systematisch krachtige woorden om te waarschuwen voor de ernst van de situatie. Het eerste rapport, gepubliceerd in 1990, stelde: "Onze berekeningen tonen met zekerheid aan dat CO₂ verantwoordelijk is voor meer dan de helft van de toename van het broeikaseffect op aarde (...). In het business-as-usual scenario voorspellen we een stijging van de gemiddelde tempe-

ratuur op aarde van +0,3° per decennium (...); dit is een stijging van de gemiddelde temperatuur die in de afgelopen 10.000 jaar nog nooit eerder is voorgekomen".

In werkelijkheid zal de situatie elk jaar dat voorbijgaat slechter uitvallen dan de voorspelling, elk IPCC-rapport zal deze ernst op een steeds alarmerendere manier onderstrepen en elke keer zullen alle staten nieuwe maatregelen aankondigen.

Het moet gezegd worden dat dit een reëel probleem is voor elk land ter wereld: de impact van de opwarming van de aarde veroorzaakt een aanzienlijke toename van natuurrampen, met steeds meer astronomische economische kosten. In de afgelopen 20 jaar zijn de financiële verliezen als gevolg van extreme weersomstandigheden verdrievoudigd tot 2.521 miljard euro. Meer in het algemeen destabiliseren deze rampen hele regio's, vernietigen ze de economische infrastructuur en drijven ze hele bevolkingsgroepen in ballingschap. Vervuilingsspieken leggen een groeiend aantal megasteden lam en dwingen tot reisbeperkingen. Tegen 2050 zullen zo'n 300 miljoen mensen bedreigd worden door de stijgende zeespiegel.

Waar hebben al deze observaties, maatregelen en beloften van meer dan vijftig jaar toe geleid?

Laten we een bijzonder betekenisvol concreet voorbeeld nemen. Het noordpoolgebied wordt harder getroffen door de opwarming van de aarde dan de rest van de wereld. De gevolgen zijn uiteraard

dramatisch voor de hele planeet. Gewapend met hun handvesten, internationale topontmoetingen en beloften zien regeringen deze catastrofe als een kans om... de regio te exploiteren! In 2007 plantte Rusland een vlag op de zeebodem op een diepte van 4000 meter onder de Noordpool om aan te geven dat het de controle heeft over het gebied. Koolwaterstoffen in Siberië en Noord-Amerika, aardgas, olie, uranium in het Noordpoolgebied, doorgang door de Canadese archipels, doorgang via de kusten van Rusland en Scandinavië... al deze nieuwe mogelijkheden wekken nieuwe verlangens. En hier, net als elders, wedijveren ze met wapens in de aanslag: militaire oefeningen van de NAVO, versterking van de Amerikaanse gewapende bases in IJsland en Groenland, Russische manoeuvres op zee...

Dezelfde logica geldt voor al het andere: het wijdverbreide gebruik van elektrische auto's leidt tot conflicten over kobalt, nikkel, enz.

Deze edelmetaalminen in de landen van het Zuiden (Marokko, Chili, Argentinië, enz.) slokken al het resterende water op en bedreigen de lokale bevolking met droogte en dorst. Dit is de grimmige realiteit. Staten zullen niet stoppen met het uitbuiten van de mens en de hulpbronnen van de planeet; ze zullen niet stoppen met vernietigen en verarmen, omdat ze de belangen vertegenwoordigen van elke nationale bourgeoisie. De functie van staten is om de economische en militaire krachten van elk land te concentreren voor de strijd in de internationale arena. Ze zijn de hoogste autoriteit in het kapitalistische wereldsysteem, dat alleen leeft voor winst en door concurrentie. Of ze zich nu wel of niet bewust zijn van het gevaar dat hun vernietiging voor de mensheid inhoudt, ze zullen nooit ophouden.

De COP's (binnenkort zal de 30ste zijn!) zijn niets meer dan een bijeenkomst van bandieten.

De Volkenbond, de VN, de NAVO, de WTO, het IMF... al deze internationale organisaties zijn niets anders dan plaatsen van confrontatie en beïnvloeding. Elke COP is voor sommigen een gelegenheid nieuwe normen en beperkingen op te leggen om zo obstakels op te werpen voor anderen: Frankrijk tegen Duitse of Chinese steenkool, het Verenigd Koninkrijk tegen Franse kernenergie, Duitsland tegen Amerikaanse olie, enz. De proliferatie van oorlogen, die op de lange termijn de hele mensheid dreigen te vernietigen, is het ultieme bewijs dat staten niet de oplossing zijn, maar het probleem. En het maakt niet uit welk regime aan de macht is, of welke kleur de regering heeft. Of het nu een democraat of een dictator is, of het nu uiterst rechts, het midden of uiterst links is dat dit of dat land regeert, kapitalisme leidt overal tot dezelfde catastrofe. In elk land zijn de 'ecologische' partijen vaak het meest oorlogszuchtig. Wat een symbool!

"Groen" kapitalisme

"Het is een zonnige zomerdag. Zoiets bestond soms, zelfs in Coketown. Van een afstand gezien lag Coketown bij zulk weer gehuld in een waas, die ondoordringbaar leek voor de zonnestralen. Je wist alleen dat de stad er was omdat je wist dat zo'n druilerige vlek in het landschap er niet kon zijn zonder een stad. Een waas van roet en rook, nu eens verward deze kant op, dan weer die kant, nu weer opsteeg naar het hemelgewelf, dan weer troebel over de aarde kroop, terwijl de wind opstak en afzwakte of van richting veranderde; een dichte, vormeloze wirwar met lichtflarden, die niets anders onthulden dan een duistere massa: - Coketown van veraf gezien, wekte een suggestie, hoewel er geen baksteen van te zien was." In 1854 riep Charles Dickens in zijn beroemde roman *Hard Times* de roetlucht op van Coketown, een fictieve stad naar het voorbeeld van Manchester, waar je alleen "de monsterlijke rooksluizen" kunt zien die over de stad trekken.

De mens heeft de natuur altijd al veranderd. Zelfs vóór de *Homo Sapiens* gebruikten de eerste hominiden al werktuigen; sommige vondsten in Ethiopië dateren van meer dan 3,4 miljoen jaar geleden. In de loop van haar evolutie, haar technische vooruitgang en de uitbreiding van haar maatschappelijke organisatie, heeft de mensheid een steeds groter vermogen ontwikkeld om in te werken op zijn omgeving, om de natuur aan te passen aan zijn behoeften. De Khufu-piramide in Egypte, 147 meter hoog en 4500 jaar oud, getuigt van dit vermogen dat al in de oudheid werd verworven.

Maar tegelijkertijd, en met name door de verdeling van de maatschappij in klassen, ging dit ver-

mogen om in te werken op de omgeving gepaard met een groeiende vervreemding van de natuur en de eerste ecologische rampen: "We moeten echter niet overdrijven als we het hebben over de menselijke overwinningen op de natuur. Voor elke overwinning neemt de natuur wraak. Iedere overwinning, en dat klopt, leidt aanvankelijk tot de resultaten die we verwacht hadden, maar daarna heeft het soms erg verschillende onvoorziene gevolgen die maar al te vaak het eerste resultaat teniet doen. De mensen die in Mesopotamië, Griekenland of Klein-Azië de bomen kapten om vruchtbare landbouwgrond te creëren, konden niet inschatten dat door het verwijderen van de bomen de reservoirs van vocht zouden verdwijnen, wat de basis vormde voor de huidige slechte staat van de grond." (Friedrich Engels, *De rol van arbeid in de overgang van aap naar mens*).

Maar vóór het kapitalisme en zijn onverzadigbare behoefte om uit te breiden, waren deze ecologische problemen beperkt en lokaal van omvang. Na millennia van langzame evolutie vertienvoudigde het kapitalisme deze productiekrachten in slechts enkele decennia. Eerst in Europa, toen op alle andere continenten, verspreidde het zich en veranderde het de natuur en de mens om werkplaatsen, ateliers en fabrieken draaiende te houden. In het kapitalisme is het doel van de productie echter niet het voorzien in de menselijke behoeften, maar het maken van winst. Producenten om te verkopen, verkopen om winst te maken, winstmaken om opnieuw te investeren in arbeiders en machines... om meer te produceren, sneller te produceren, goedkoper te produceren... om te kunnen blijven verkopen ondanks de hevige concurrentie van andere kapitalisten. Dit is de fundamentele reden waarom

Smog over de steden

DE ECOLOGISCHE CRISIS

Kunnen burgerbewegingen de wereld veranderen?

De omvang van de ecologische ramp baart een steeds groter deel van de wereldbevolking zorgen, vooral jongeren. In het licht van de ramp ontstaan er allerlei soorten burgeracties.

Dagelijks wordt iedereen opgeroepen om een inspanning te leveren: afval sorteren, vleesconsumptie verminderen, fietsen aanmoedigen... Deze kleine individuele handelingen worden verondersteld samengevoegd te worden als kleine stroompjes, tot ze bij elkaar grote rivieren vormen. Elk land ter wereld moedigt deze 'burgerzin' aan: reclame, logo's, stimulansen voor elektrische auto's, belastingverminderingen voor isolatie... Het ecoburger-gebaar als remedie tegen vervuiling! Dezelfde regeringen die bommen gooien en bossen verwoesten, willen ons doen geloven dat de oplossing voor de planeet ligt in individuele actie met het label 'redelijk en duurzaam'. Laten we ons niet voor de gek houden: hun echte doel is om te verdelen en te fragmenteren. Deze aansporingen om 'het juiste te doen voor de planeet' zijn zelfs bedoeld om de slachtoffers van dit uitbuitingssysteem een schuldgevoel aan te praten. Tegelijkertijd proberen ze ons te doen geloven dat kapitalisme groen, ecologisch verantwoord en duurzaam kan zijn... als iedereen zijn steentje bijdraagt. Deze leugens leiden ons af van de echte wortels, de echte oorzaken van de ecologische crisis: het kapitalisme als zodanig.

Hetzelfde geldt voor de 'Klimaatmarsen'. Deze gigantische demonstraties brengen regelmatig honderdduizenden mensen over de hele wereld samen, die zich grote zorgen maken over de toekomst die voor hen ligt. Hun slogans weerspiegelen soms het gevoel dat er een diepgaande verandering nodig is: *"systeemverandering, geen klimaatverandering"*. Maar elke poging om de echte wortels van het probleem aan te pakken wordt ondermijnd door andere slogans, zoals *"stop met praten, begin met actie"*, en vooral door hun algemene praktijk. Het boegbeeld van deze beweging, de jonge Greta Thunberg, zegt vaak: *"We willen dat politici met wetenschappers praten, dat ze eindelijk naar hen luisteren"*. Met

andere woorden, deze demonstranten hopen 'druk uit te oefenen' op leiders, om hen aan te moedigen een beleid te voeren dat meer rekening houdt met de natuur. Een ander destructief idee komt voort uit deze logica, namelijk het classificeren van oudere generaties als 'onbewust' of 'egoïstisch', in tegenstelling tot 'jonge mensen' die vechten voor de planeet: *"Je zegt dat je van je kinderen houdt, maar je graait hun toekomst onder hun neus vandaan"*, zegt Greta Thunberg. Een hele theorie wordt dus ontwikkeld over een vermeende tegenstelling tussen de 'klimaatgeneratie' en de 'boomers'!

Radicale ecologie beweert verder te gaan dan dat: het gaat er niet langer om 'Kijk!' of 'Word wakker!' te roepen tegen de machtigen in de wereld, maar om hen te dwingen een ander beleid te voeren. Extinction Rebellion (XR), en nu Just Stop Oil, met hun dagen van 'internationale rebellie', zijn de belangrijkste vertegenwoordigers van deze beweging, die de 'voortdurende ecocide' fel aan de kaak stelt. Demonstraties, wegkruisingen bezetten,

treinen beklimmen, stunts uithalen om de rampzalige toestand van de ecologie in de wereld bekend te maken... de meest spectaculaire middelen worden gebruikt om 'de druk op te voeren'. Maar achter dit 'radicalisme' schuilt precies dezelfde aanpak: mensen laten geloven dat de staat (als hij 'gedwongen' wordt) een ecologisch beleid kan voeren, dat het kapitalisme 'groen' kan zijn.

Binnen deze beweging voor directe actie is een van de meest actieve stromingen de 'zadistische' beweging in Frankrijk. Hierbij worden 'Zones To Defend' (ZAD's) bezet die bedreigd worden door de honger van het kapitaal en de financiële wereld, zoals een gebied dat bestemd is voor een nieuw vliegveld of een mega wateropvangbekken. Als verzamelingen van 'rebellens' vechten de ZAD's tegen het grootkapitaal om kleinschalige landbouw, 'lokale productie en consumptie', de lokale 'gemeenschap' te promoten... met andere woorden... het kleine kapitaal! Het systeem blijft dus eens te meer fundamenteel hetzelfde, met alles wat dat impliceert in termen van marktuitsluitingen en sociale relaties.

Tot slot is er een meer theoretische beweging die beweert het kapitalisme te willen vervangen door een ander systeem, met name de krimp- of ontgroeibeweging (Engels: *'degrowth movement'*). Deze stroming wijst op de onmogelijkheid van een groen kapitalisme en pleit voor een 'postkapitalisme' (Jason Hickel), een 'ecosocialisme' (John Bellamy Foster) of zelfs een *'degrowth communism'* (Kohei Saito). Deze stroming bevestigt dat kapitalisme wordt gedreven door de constante behoefte om uit te breiden, om waarde te accumuleren, en dat het de natuur alleen kan behandelen als een 'gratis geschenk' dat maximaal moet worden

uitgebuut terwijl het elke regio van de planeet probeert te onderwerpen aan de wetten van de markt. Maar hoe kunnen we deze andere maatschappij bereiken? Door welke strijd? En de degrowthers antwoorden: een sociale beweging 'van onderaf', het opzetten van 'gemeenschappelijke ruimten', 'burgervergaderingen'... Maar wie zijn de 'burgers' in kwestie? Welke specifieke sociale kracht kan de strijd voor de omverwerping van het kapitalisme voeren en zichzelf aan het hoofd van zo'n beweging plaatsen? Dit is de centrale vraag die de aanhangers van de krimpbeweging niet beantwoorden, om des te beter de arbeidersklasse als antwoord uit te sluiten, ze op te lossen in het 'volk', de burgers, enz.

Kortom: al deze vormen van milieubeweging, van individuele actie tot 'radicaal' protest, hebben gemeen dat ze gedoemd zijn de arbeidersklasse tot onmacht te leiden:

- ofwel omdat ze de oorzaken van de milieucrisis niet aanpakken, maar alleen de gevolgen ervan;

- of omdat ze denken dat de bestaande staten de leiding kunnen nemen over de enige verandering die een einde kan maken aan de ecologische catastrofe: de omverwerping van het kapitalistische systeem, dat deze zelfde staten volledig tot doel hebben te verdedigen;

- of, wanneer ze beweren voorstander te zijn van het omverwerpen van het kapitalisme, omdat ze de enige kracht in de maatschappij uitsluiten die een einde kan maken aan dit systeem, de voornaamste uitgebuite klasse in deze maatschappij: het proletariaat.

Deze bewegingen willen 'radicaal' zijn, maar 'radicaal' zijn betekent dingen bij de wortel aanpakken. En de wortel van de milieucrisis is het kapitalisme!

kan niet bestaan

Charles Dickens in 1854 op poëtische wijze de zwarte rookwolk beschreef die Manchester al bedekte.

In die tijd bevond het kapitalisme zich in zijn opkomende, expansieve periode. De drang om zich over de wereld te verspreiden, om nieuwe markten te vinden om de regelmatige crises van overproductie te overwinnen, had een progressieve dimensie omdat het de basis legde voor een echte wereldgemeenschap. Maar het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog toonde aan dat deze periode ten einde was en revolutionairen zoals Rosa Luxemburg benadrukten dat het alternatief nu "socialisme of barbarij" was. De internationale golf van revoluties, die in 1917 in Rusland begon, hield de belofte in van het socialisme. Maar de revolutie werd overal verslagen en vanaf het midden van de jaren 1920 was het de barbarij die de overhand

kreeg - niet alleen tot uiting komend in steeds verwoestendere imperialistische oorlogen, maar ook in de steeds snellere vernietiging van de natuur, vooral na de Tweede Wereldoorlog en zelfs nog meer in de laatste decennia.

Er kan geen groen kapitalisme zijn. Alle retoriek van de bourgeoisie, van uiterst rechts tot uiterst links, die beweert het kapitalisme te kunnen 'reguleren', 'controleren', 'hervormen' zodat een 'groene economie' zich kan ontwikkelen, is een regelrechte leugen. Geen wet, geen handvest, geen publieke druk kan de logica van het kapitalisme wegnemen: de mens en de natuur uitbuiten om te produceren, te verkopen en winst te maken. En jammer als mens en natuur daardoor sterven. De woorden van Karl Marx, bijna 160 jaar geleden geschreven, lijken vandaag geschreven te zijn: *"Zowel in de landbouw als in de manufactuur is de kapitalistische reorganisatie van het productieproces tevens het martelaarschap der producenten (...). Evenals in de stedelijke industrie wordt in de moderne landbouw de grotere productiviteit en de grotere mobiliteit van de arbeid verkregen ten koste van vernietiging en verzieking van de arbeidskracht zelf. En iedere vooruitgang in de kapitalistische landbouw is niet alleen een vooruitgang in de kunst arbeiders te beroven, maar tevens in de kunst van roof op de grond"*. (Het Kapitaal Deel I, Hoofdstuk 13, deel 10)

Dit systeem van uitbuiting zal niet stoppen met het plunderen van natuurlijke hulpbronnen en het vergiften van de aarde. De enige oplossing is het omverwerpen van het kapitalisme. Maar welk ander systeem is er? (zie artikel pagina 4)

Plastic op de stranden

Het kommunisme is de enige oplossing voor de crisis van het milieu, de natuur en het klimaat

Wat het kommunisme niet is

‘Wat? Communisme? De USSR? Dat monster?’ Het stalinistische regime was inderdaad een gruwel. Arbeiders werden tot het uiterste uitgebuit, alle oppositie werd meedogenloos onderdrukt en de militarisering werd naar een hoogtepunt gedreven.

Productivisme in de USSR betekende voor de natuur vernietiging, vervuiling en plundering.

Kommunisme heeft absoluut niets te maken met stalinistische regimes! Gisteren in de USSR en Oost-Europa, vandaag in China, Noord-Korea en Cuba, er is geen greintje kommunisme aan te bekennen. Het stalinisme is niet de voortzetting van de proletarische revolutie van Oktober 1917, het was haar doodgraver.

In elk land betekende de oorlog van 1914 tot 1918 een bloedbad in de loopgraven en rampspoed in het achterland. Het proletariaat in Rusland echter weigerde zich te laten opofferen en wierp zich in de strijd voor de wereldwijde kommunistische revolutie. Deze revolutionaire beweging verspreidde zich al snel in Europa. Geconfronteerd met deze bedreiging van haar overheersing beëindigde de bourgeoisie de oorlog. Maar dit was niet genoeg. Het proletariaat in Duitsland begon eind 1918 de revolutie. Deze opstand van een beslissend deel van het internationale proletariaat werd genadeloos neergeslagen door de Duitse burgerlijke staat (geleid door de sociaaldemocraten!). Tienduizenden opstandige arbeiders werden vermoord. Rosa Luxemburg werd van dichtbij door het hoofd geschoten en vervolgens in een kanaal gegooit. Deze nederlaag brak de revolutionaire golf. Het Russische proletariaat raakte geïsoleerd. De contrarevolutie in Rusland nam een even barbaarse als machiavellistische wending. Het stalinistische regime misbruikte de leuzen van de revolutie, de leuzen van Marx en Lenin. Ze gebruikte ze als voorwendsel om 80% van de Bolsjewiki, die hadden deelgenomen aan de revolutie, af te slachten of te deporteren en om de arbeidersklasse meedogenloos uit te buiten. Het rood van de vlag van Stalin en de USSR is niet het rood van het kommunisme maar het rood van het bloed van de arbeiders!

Het stalinisme is niet het product van de Oktoberrevolutie, maar het gevolg van het kapitalisme in verval en de burgerlijke contrarevolutie. Dit in tegenstelling tot alle burgerlijke leugens die al meer dan honderd jaar verspreid worden.

Na deze noodzakelijke verduidelijking keren we terug naar onze oorspronkelijke vraag: wat is de relatie tussen kommunisme en natuur? Op welke manier is het kommunisme de *“ware oplossing van het conflict tussen mens en natuur”* (Karl Marx, Parijse Manuscripten 1844)?

Het kommunisme is een klasseloze maatschappij zonder uitbuiting, zonder naties en zonder oorlogen. Het is de enige echte oplossing voor de ecologische crisis.

Kommunisme is het einde van uitbuiting en plundering

Kapitalisme is uitbuiting.

Het kapitalisme schept zijn rijkdom uit twee bronnen: de uitbuiting van de natuur en de uitbuiting van de arbeidskracht van het proletariaat die beiden worden omgezet in handelswaar. Om die reden heeft het kapitalisme geen oplossing voor de ecologische crisis. Het kan alleen beiden uitbuiten tot het punt van uitputting en vernietiging. Daarom gaan het sociale vraagstuk en het ecologische vraagstuk hand in hand en kunnen ze alleen tegelijkertijd worden opgelost. Beide vraagstukken kunnen alleen opgelost worden door het proletariaat, de enige klasse die belang heeft bij de afschaffing van alle vormen van uitbuiting.

Uitbuiting van het proletariaat door de bourgeoisie is uitbuiting van de mens door de mens. Arbeiders worden gedwongen hun arbeidskracht te verkopen om te kunnen overleven. Ze beschikken niet langer over zichzelf, ze worden uitgebuit en hun lichamen zijn veranderd in werktuigen.

Deze maatschappelijke productieverhoudingen drukken hun stempel op alle menselijke relaties. De heerschappij van de kapitalistische productieverhoudingen over de arbeiders herhaalt zich in het gezin tussen de man en ‘zijn’ vrouw, tussen de vader en ‘zijn’ kinderen. In de maatschappij zie je dat terug tussen mensen met een witte huidskleur en die met een donkere, mannen en vrouwen, gezonde en gehandicapte mensen... De relatie van de mensheid met de natuur wordt erdoor bepaald. Kapitalisten zien om zich heen niets anders dan uit te buiten ‘hulpbronnen’: menselijke hulpbronnen en natuurlijke hulpbronnen. De mens, het leven, de natuur, de planeet en zelfs het universum worden gereduceerd tot de status van ding, bezit, handelswaar.

Kippen in legbatterijen, vee dat wordt gemarteld in slachthuizen... de barbaarsheid waarmee met de dierenwereld wordt omgegaan komt voort uit deze op uitbuiting gebaseerde relatie tussen de mensen onderling.

Kommunisme is het einde van de uitbuiting van de mens door de mens. Het is het ook het einde van de overheersing die al onze maatschappelijke relaties doorkruist. Het betekent het einde van onze op roof en plundering gebaseerde relatie met de natuur. ...

Het einde van het winstmotief

Kapitalisme is het nastreven van winst.

Winst is het enige doel van productie onder het kapitalisme. Mensen, leven, natuur... niets heeft een waarde voor het kapitalisme anders dan de ruilwaarde. Ook de wetenschap zelf wordt behandeld als een louter aanhangsel van de winst.

En ook hier duidt deze plaag al aan wat kommunisme zal moeten zijn: het is een samenleving waarin het doel van werken niet het maken van winst en niet de verkoop van waren is. In het kommunisme zal alle productie voor gebruik zijn, voor behoefte, en niet voor verkoop op de markt. De activiteit van de met elkaar verbonden producenten, bevrijd van loonslavernij, zal gericht zijn op het bevredigen van de diepste behoeften en verlangens van de mensheid. Het zich

verbonden voelen met de natuur, verantwoordelijk voor haar toekomst, zal een integraal onderdeel zijn van deze behoeften en verlangens.

Het einde van privébezit

Kapitalisme betekent privé-bezit.

De toe-eigening van het overgrote deel van de maatschappelijke rijkdom door een kleine minderheid is wat de bourgeoisie ‘privébezit’ noemt. Dit is wat de revolutionaire arbeidersklasse wil afschaffen.

De stalinistische regimes baseerden hun leugen dat ze socialistische maatschappijen waren juist op de veronderstelling dat ze het individuele eigendom hadden afgeschaft door alle rijkdom in de handen van de staat te concentreren. De productieverhoudingen blijven echter dezelfde. Het maakt niet uit of de bourgeoisie zich nu individueel of als collectief, als ondernemer of als staat, de arbeid van de arbeidersklasse toe-eigent.

In het kapitalisme is privébezit niet alleen het recht om anderen hun eigendom te ontnemen. Privébezit is ook het recht om anderen en de natuur te bezitten. Het einde van privébezit in het kommunisme is daarom ook het einde van het recht om de natuur te bezitten: *“Vanuit het standpunt van een hogere economische maatschappijformatie lijkt het privateigendom van afzonderlijke individuen in de wereld net zo zinloos als het privateigendom van een mens over een andere mens. Zelfs een hele samenleving, een natie, ja alle contemporaine*

elkaar, elk kind wordt beoordeeld en vergeleken naar aanleiding van behaalde cijfers. Religie, huidskleur, gewoontes... alles is een voorwendsel om de een tegen de ander op te zetten. Ook de arbeidersklasse ontsnapt niet aan deze competitie. Van haar wordt geëist om meer te presteren dan in andere bedrijven in dezelfde sector, om meer te presteren dan haar collega’s elders. De natuur wordt een tegenstander die overheerst moet worden. Zelfs in de omgang met de ecologische crisis staat deze relatie met de wereld op de voorgrond: voor alle wereldleiders gaat het om het ‘winnen van de klimaatstrijd’.

Kapitalisme is de heerschappij van concurrentie en overheersing. Het kommunisme zal een maatschappij zijn van wederzijds helpen en delen. Deze relatie tussen de mensen verandert ook de relatie met de natuur: *“Bij iedere stap worden we eraan herinnerd dat de natuur zich niet laat veroveren zoals een vreemd volk dat doet, maar dat wij, als vlees, bloed en hersenen, deel uitmaken van de natuur en midden in de natuur leven. In feite verwerven we iedere dag een grotere kennis en beter begrip, dat er afgeleide natuurlijke gevolgen zijn van onze dagelijkse activiteiten. Hoe sterker dit ontwikkelt, hoe meer we ons niet enkel zullen één voelen met de natuur, [maar] het onmogelijk zal zijn om een tegenstelling te zien tussen de geest en de materie, de mens en natuur, de ziel en het lichaam”* (Friedrich Engels, De rol van arbeid in de overgang van aap naar mens).

...en hun verwoestende oorlogen

Kapitalisme is oorlog.

De concurrentie ‘tussen alles en iedereen’, die ten grondslag ligt aan het kapitalistische systeem leidt tot de confrontatie tussen naties, tot oorlog en genocide. Sinds het begin van de 20e eeuw zijn alle oorlogen imperialistische oorlogen. Oorlogen gebaseerd op de strijd tussen natiestaten om hun invloedssferen en controle uit te breiden ten koste van hun rivalen. De meedogenloze militaire concurrentie is permanent en steeds destructiever geworden en vormt een directe bedreiging voor de mensheid en de planeet zelf (zie ook het eerste artikel van dit manifest).

Niet als bij de ecologische crisis is de enige uitweg uit deze dodelijke impasse de afschaffing van de nationale economieën en de staten die deze verdedigen. De uitweg is de creatie van een wereldwijd netwerk van productie en distributie, gecontroleerd door de producenten zelf.

Het begin van een wereldwijd verenigde mensheid in harmonie met de natuur

Het kommunisme zal wereldwijd zijn.

Het kapitalisme heeft het mogelijk gemaakt om een uiterst dicht economisch netwerk op wereldschaal te creëren. Om te produceren heeft het kapitalisme handelsroutes tussen landen en complexe verbindingen tussen fabrieken en onderzoekscentra geschapen. De versplintering van het huidige systeem in concurrerende naties is daarom volledig achterhaald. Deze versplintering staat de volledige verwezenlijking van het door de mensheid bereikte potentieel in de weg.

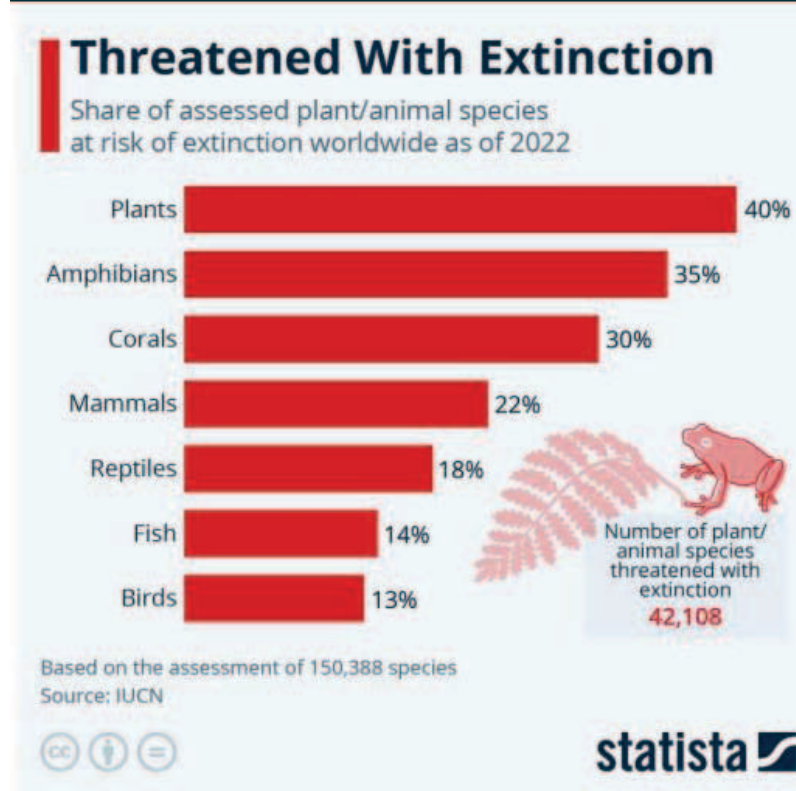
Tijdens de Covid 19 pandemie heeft de meedogenloze wedloop om als eerste land een vaccin te vinden de laboratoria gehinderd hun vooruitgang met elkaar te delen en zo het onderzoek aanzienlijk vertraagd.

In het geval van AIDS denken wetenschappers dat de oorlog tussen Franse en Amerikaanse onderzoekers, die tegen elkaar logen, elkaar bespioneerden en met elkaar concurreerden, de ontdekking van de ‘triple therapie’ meer dan een decennium heeft vertraagd! Deze versplintering van de wetenschap heeft dezelfde verwoestende effecten op de bestrijding van de ecologische crisis.

De toekomstige maatschappij, het kommunisme, zal deze verdeeldheid onvermijdelijk moeten overwinnen, het zal de hele mensheid verenigen. Het kommunisme zal daarom precies het tegenovergestelde zijn van wat het stalinisme verkondigde: *‘socialisme in één land’*. Deze toekomstige maatschappij, een sociale en bewuste organisatie op wereldschaal, betekent een reuzensprong voorwaarts. De hele onderlinge relatie tussen de mensen en met de natuur zal op zijn kop worden gezet. De scheiding tussen hoofd- en handenarbeid zal worden opgeheven en de tegenstelling tussen stad en platteland zal niet langer bestaan.

Het kommunisme zal daarom allesbehalve een terugkeer naar het verleden zijn. Het zal putten uit *“de hele rijkdom van de ontwikkeling tot nu toe”* (Marx, Parijse Manuscripten 1844) en zich op kritische wijze de beste verworvenheden van vroegere menselijke maatschappijen opnieuw toe-eigenen. Het

(wordt vervolgd op pagina 5)

samenlevingen, zijn geen eigenaars van de wereld. Ze zijn alleen bezitters van de aarde, vruchtgebruikers, en moeten die als boni patres familias [goede familiesvaders] aan de volgende generaties verbeterd achterlaten.” (Het Kapitaal Deel III, Hoofdstuk 46. Bouwrente. Mijnbouwrente. Grondprijs)

Het einde van de concurrentie van allen met allen

Kapitalisme betekent concurrentie.

Concurrentie tussen individuen, tussen bedrijven, tussen naties. Niets en niemand wordt gespaard. Lichaamsbeweging en spel zijn gecommercialiseerde en genationaliseerde sporten geworden. De glorie van de club of het land staat op het spel, zelfs als dat betekent dat de atleten doping gebruiken en kapot worden gemaakt.

Op scholen beconcurreren leerlingen

Het einde van natiestaten...

De kommunistische maatschappij kan niet bestaan in één land, nog minder in geïsoleerde communes, maar alleen op wereldschaal. De ecologische crisis is een direct gevolg van de onverzadigbare behoefte van het kapitalisme om de aarde te veroveren. Om de hele natuur te verhandelen uit winstbejag. Deze drang, die al werd erkend in het *Kommunistisch Manifest* van 1848, heeft gedurende het kapitalisme in zijn fase van ontbinding de hele planeet vergiftigd. Dit vormt, samen met de oorlogsdreiging, een directe bedreiging voor het overleven van de mensheid en talloze andere soorten. Daarom kan de oplossing voor deze crisis alleen worden gevonden op wereldschaal, door de ontmanteling van alle natiestaten en de afschaffing van nationale grenzen.

(vervolg van pagina 4)

zal beginnen met een nieuw begrip van de harmonieuze relatie tussen mens en natuur die heerste in het lange tijdperk van het “primitieve kommunisme”. In het bijzonder zal het in staat zijn om alle wetenschappelijke en technologische vooruitgang die het kapitalisme mogelijk heeft gemaakt te integreren, verder te ontwikkelen en tegelijkertijd radicaal te veranderen.

De kommunistische revolutie zal voor gigantische taken komen te staan: het omkeren van de ecologische gevolgen van de kapitalistische productiewijze, het voeden, kleden en huisvesten van de hele wereld en het bevrijden van alle mensen van verlamdende en ontmenselijkende

arbeid. Maar het uiteindelijke doel van het kommunisme is niet simpelweg de vernietiging van het kapitalisme. Het kommunisme is een nieuwe synthese. Het is een nieuwe, hogere en zelfbewuste relatie tussen mens en natuur. Dit doel is geen ver ideaal, maar een leidend principe voor het hele revolutionaire proces. De kommunistische omgang met de natuur betekent: *“de zelfbewuste rationele behandeling van de grond als een gemeenschappelijke eeuwige eigendom, de onvervreembare voorwaarden voor het bestaan en reproductie van de opeenvolgende generaties van de menselijke soort”* (Marx, Het Kapitaal deel 3, hoofdstuk 47)■

Lees de brochures van de IKS

(vervolg van pagina 6)

WELKE MAATSCHAPPELIJKE KRACHT KAN DE REVOLUTIE MAKEN?

strijd voldoende te politiseren.

Ieder die overtuigd is van de noodzaak van een revolutionaire omwenteling, of het nu is vanwege de klimaatcrisis, de economische crisis of de oorlog, heeft daarom als eerste verantwoordelijkheid om deel te nemen aan deze politisering: door de discussie aan te gaan in betogingen, bijeenkomsten, politieke discussiekringen en strijdgroepen die gevormd worden door de strijdbaarste arbeiders. Bovenal moeten ze werken aan

de opbouw van de revolutionaire politieke organisatie, die de specifieke rol heeft om de historische lessen van de klassenstrijd te verdedigen en het kommunistische programma te handhaven en te ontwikkelen. Vandaag de dag zijn zulke organisaties misschien beperkt en hebben ze nog geen directe invloed op de loop van de klassenstrijd, maar ze moeten zichzelf zien als een onmisbare brug naar de toekomstige wereldpartij van de kommunistische revolutie■

Aanvullende lectuur

Een meer uitgebreide kritiek op verschillende radicale ecologische theorieën

– **Kritiek op het ‘degrowth-kommunisme’ van Saito (Internationalisme 380, 2024).**

We reageren op de bewering van Saito dat Marx’ onderzoek naar ecologische kwesties en prekapitalistische gemeenschapsvormen hem ertoe bracht het historisch materialisme te verwerpen en zich aan te sluiten bij wat Saito het ‘degrowth-kommunisme’ noemt.

– **Andreas Malm: De ‘ecologische’ retoriek ter verdediging van de kapitalistische staat (Internationale Revue 173, 2025).**

Het artikel over Malm laat zien dat Malm, ondanks zijn radicale en pseudo-marxistische retoriek, hamert op de noodzaak om binnen het kader van de bestaande kapitalistische staat te werken. In beide gevallen wordt de proletarische revolutie als enige oplossing voor de ecologische crisis systematisch verworpen.

Teksten van de IKS over ecologie

Andere artikelen van de IKS over de ecologische crisis zijn onder meer:

– **Het kapitalisme vergiftigt de aarde (Internationale Revue 63, 1990).**

– **De wereld aan de vooravond van een ecologische ramp (Internationale Revue 135 en 139, 2009).**

– **Geen oplossing voor de ecologische ramp zonder de emancipatie van de arbeid van de kapitalistische uitbuiting (ICConline, 2019).**

Gericht op de methode die Engels gebruikte om de relatie tussen de mens en haar omgeving te begrijpen.

– **Bordiga en de grote stad (Internationale Revue 166, 2020).**

Een studie van het werk van de Italiaanse linkskommunist Amadeo Bordiga, die al in de jaren 1950 en 1960 een scherp inzicht had in de destructieve verhouding tussen het kapitalisme en de natuur.

De impasse van het activisme in organisaties voor de “de verdediging van het milieu”

Al tientallen jaren trekken milieubewegingen heel wat ‘activisten’ aan die zich zorgen maken over de toestand van de planeet en iets willen doen tegen de aantasting van het milieu, die het voortbestaan van de mensheid bedreigt. Zo zijn er over de hele wereld tal van organisaties en politieke partijen die zich inzetten voor deze strijd, zonder dat hun acties ook maar enigszins hebben bijgedragen aan het bevorderen van de kwestie van het milieu, terwijl de situatie op dit vlak steeds nijpender wordt. In werkelijkheid bestaat de enige functie van deze organisaties erin een rookgordijn op te trekken dat een hindernis vormt voor de ontwikkeling van het bewustzijn. Want de strijd om de planeet te redden is in wezen een strijd om het kapitalisme omver te werpen en een samenleving tot stand te brengen zonder maatschappelijke klassen, zonder uitbuiting van de mens door de mens en zonder de vernietiging van de natuur. Omdat we ervan overtuigd zijn dat het enige alternatief voor de mensheid “kommunistische revolutie of een afglijden naar barbarij” is, roepen we degenen die zich hebben laten meeslepen door het “milieu-activisme” op om na te denken, de realiteit moedig onder ogen te zien en de impasse van dit activisme te erkennen, en hun energie te richten op de strijd van het proletariaat voor het kommunisme, de enige manier om de vernietiging van de planeet tegen te gaan■

Lees de IKS pers op de internetsite

Scan de QR code:

nl.internationalism.org

en neem een abonnement op *INTERNATIONALISME/WERELDREVOLUTIE* en het *Internationale Revue*

contact via: **benelux@internationalism.org**

Welke maatschappelijke kracht kan de revolutie maken?

De enige oplossing voor de helse spiraal van ecologische en militaire vernietiging is de omverwerping van het kapitalisme en naar het communisme gaan. Maar de bourgeoisie zal nooit het einde van haar systeem accepteren, het einde van haar privileges, het einde van haar bestaan als heersende en uitbuitende klasse. Ze zal koste wat het kost proberen haar achterhaalde systeem in stand te houden. Alleen een wereldrevolutie kan een einde maken aan deze lijdensweg. Voor iedereen die bezorgd is over de toestand van de planeet en het lot van de mensheid, is de essentiële vraag: welke maatschappelijke kracht is in staat om de revolutie te maken?

Wat is de revolutionaire klasse in de kapitalistische maatschappij?

“De geschiedenis van alle maatschappijen tot op de dag van vandaag is de geschiedenis van klassenstrijd”. Dit zijn de openingswoorden van het Manifest van de Kommunistische Partij uit 1848, geschreven door Karl Marx en Friedrich Engels. In dit fundamentele document, dat tot op de dag van vandaag zijn waarde heeft behouden, zien we hoe de klassenstrijd zich in alle historische maatschappijen heeft ontwikkeld, hoe deze in feite aan de basis lag van de radicale transformatie van deze maatschappijen. De oude slavernij werd vervangen door feodalisme, feodalisme door kapitalisme. Elke keer werd een revolutionair proces geleid door een nieuwe klasse die geboren werd uit de schoot van de bestaande maatschappij:

- Eeuwenlang kwamen slaven en gladiatoren in opstand tegen de slavenmeesters van het decadente Rome - de bekendste was de opstand van Spartacus van 73 tot 71 v. Chr. Maar ondanks hun moed waren ze niet bij machte om de slavenmaatschappij omver te werpen. Het waren de feodale heren die de revolutionaire klasse van die tijd waren, de klasse die in staat was om de slavernij, die haar tijdperk van verval was ingegaan, te vervangen door een nieuwe sociale productieorganisatie. Deze was in staat om de onoplosbare tegenstellingen van de oude maatschappij te overwinnen en zo een nieuwe vorm van klassenuitbuiting te installeren, gebaseerd op lijfeigenschap.

- Tegenover de decadente feodale heren kwamen de boeren vaak in opstand tegen uitbuiting, zoals de ‘Jacqueries’ in Frankrijk of de Boerenopstand in Engeland in 1381. Maar ook zij waren machteloos om de maatschappij te veranderen. Het was de bourgeoisie die de revolutionaire klasse van die tijd vertegenwoordigde, de klasse die in staat was om het decadente feodalisme omver te werpen en een nieuwe sociale productieorganisatie in te luiden, dit keer gebaseerd op het loonsysteem.

In het kapitalisme is deze revolutionaire rol weggelegd voor het proletariaat - de eerste uitgebuite klasse die in staat is de maatschappij door en door te transformeren. In het verleden konden de tegenstellingen die maatschappijen in hun periode van verval teisterden, niet overwonnen worden door de uitbuiting af te schaffen, maar

alleen door een nieuwe productiewijze in te voeren die zelf gebaseerd was op uitbuiting. De tegenstellingen, echter, die de historische crisis van het kapitalisme veroorzaken, zijn zelf het resultaat van de wetten van dit systeem (productie dat niet gebaseerd is op menselijke behoefte maar op de markt en winst, op concurrentie tussen ondernemingen en staten) en zijn geworteld in de uitbuiting van de klasse die het overgrote deel van de sociale rijkdom produceert, het proletariaat. Omdat in het kapitalisme arbeidskracht een handelswaar is geworden die verkocht wordt aan de eigenaren van de productiemiddelen, de kapitalisten; omdat de producenten uitgebuit worden, omdat de concurrentie op de markt de kapitalisten (ongeacht hun “goede bedoelingen”) dwingt de uitbuiting steeds verder op te voeren, betekent de opheffing van de tegenstellingen die het kapitalisme teisteren noodzakelijkerwijs de opheffing van de uitbuiting. Daarom kan de revolutionaire klasse onder het kapitalisme niet langer een nieuwe uitgebuite klasse zijn, zoals in het verleden, maar moet het de belangrijkste uitgebuite klasse onder dit systeem zijn, het proletariaat.

Tegenover de decadente bourgeoisie zijn er duizend redenen om in opstand te komen. De hele mensheid lijdt, alle lagen, alle uitgebuiten worden gekweld. Maar de enige maatschappelijke kracht die in staat is om de bourgeoisie, haar staten en haar repressiekrachten omver te werpen en een ander perspectief voor te stellen, is de arbeidersklasse. Het proletariaat verschilt fundamenteel van de producerende en uitgebuite klassen die eraan voorafgingen. In slaven- en feodale maatschappijen waren de arbeidsinstrumenten individueel of op zijn best gemeenschappelijk. De basis van de productie was dan ook geïsoleerde, gefragmenteerde, lokaal beperkte, individuele arbeid. De grote omwenteling die het kapitaal teweegbracht, komt juist voort uit de vervanging van individuele arbeid door collectieve arbeid als de overheersende basis van productie. In plaats van geïsoleerde individuele arbeid heeft de productie van goederen zich ontwikkeld door de gezamenlijke arbeid van duizenden mensen, uitgevoerd op wereldschaal (een moderne auto bestaat bijvoorbeeld uit onderdelen die in ontelbare fabrieken en landen zijn geproduceerd). Op deze manier heeft het kapitaal in plaats van de verspreide uitgebuite klassen, die van elkaar geïsoleerd waren, een klasse geschapen die verenigd is door haar collectieve arbeid (en dit op wereldschaal) en die alleen dankzij deze eenheid kan leven en werken. Op deze manier heeft het kapitalisme met het moderne proletariaat zijn eigen doodgraver voortgebracht. En als uitgebuite klasse heeft het er geen belang bij om een nieuwe vorm van overheersing en uitbuiting te creëren. Ze kan zichzelf alleen bevrijden door de hele mensheid te bevrijden van alle vormen van uitbuiting en onderdrukking. Het is in de strijd dat arbeiders de eenheid smeden die hun kracht is. Dagelijks verdeelt het kapitalisme hen door ze tegen elkaar op te zetten, tussen collega's, tussen teams, tussen eenheden, tussen fabrieken, tussen bedrijven, tussen sec-

toren, tussen naties. Maar wanneer ze beginnen op te komen voor hun arbeidsomstandigheden, bindt solidariteit hen samen. En dan *“Van tijd tot tijd zegevierden de arbeiders, maar slechts voorbijgaand. Het eigenlijk resultaat van hun gevechten is niet het directe succes, maar de altijd verder om zich grijpende vereniging van de arbeiders.”* (Manifest van de Kommunistische Partij, 1848). Karl Marx beschreef het hele proces als volgt: *“De grootschalige industrie brengt op één plaats een menigte mensen samen die elkaar niet kennen. Concurrentie verdeelt hun belangen. Maar het behoud van de lonen, dit gemeenschappelijke belang dat ze hebben tegen hun meester, verenigt hen in een enkele gedachte van verzet - coalitie. De coalitie heeft dus altijd een dubbel doel, namelijk een einde maken aan de onderlinge concurrentie, om in staat te zijn om in het algemeen met de kapitalist te concurreren. Als het eerste doel van het verzet alleen het behoud van loon was, als de kapitalisten zich op hun beurt verenigen in een gedachte van onderdrukking, vormen de coalities, eerst geïsoleerd, zich tot groepen, en tegenover het kapitaal altijd verenigd, wordt het behoud van de vereniging noodzakelijker voor hen dan dat van loon. (...) De economische omstandigheden hebben eerst de massa van het land in arbeiders veranderd. De overheersing van het kapitaal heeft voor deze massa een gemeenschappelijke situatie en gemeenschappelijke belangen geschapen. Deze massa is dus al een klasse ten opzichte van het kapitaal, maar nog niet voor zichzelf. In de strijd, waarvan we slechts enkele fasen hebben genoemd, komt deze massa samen en vormt een klasse voor zichzelf. De belangen die ze verdedigt worden klassenbelangen. Maar de strijd van klasse tegen klasse is een politieke strijd”.* (Marx, Armoede van de filosofie)

Dit is wat er achter elke staking schuilgaat: een potentieel proces van vereniging, organisatie en politisering van de hele arbeidersklasse, de vorming van een maatschappelijke macht die in staat is het hoofd te bieden aan het kapitalisme. Want door samen te strijden voor hun levens- en arbeidsomstandigheden, vallen arbeiders de kern van het kapitalisme aan: uitbuiting, winst, verdingelijking en concurrentie. Daarom zei Lenin dat *“achter elke staking de hydra van de revolutie schuilt”.*

Luxemburg en Lenin waren getuige van de eerste grote revolutionaire gevechten van de arbeidersklasse in de 20e eeuw - 1905 in Rusland en 1917-19 in Rusland, Duitsland en overal ter wereld. Gedurende deze gevechten, werden de arbeiders geconfronteerd met de toenemende inlijving van hun eigen organisaties (vakbonden en partijen) in het bestaande staatsapparaat. Maar in reactie hierop waren ze in staat om nieuwe strijdorganen te creëren - de sovjets of arbeidersraden, die in staat waren om de klasse te verenigen en de basis te leggen voor een nieuwe vorm van politieke macht die de burgerlijke staat kon confronteren en ontmantelen en het proces van “onteigening van de onteigenaars” kon beginnen: de overgang naar een kommunistische maatschappij. Deze bewegingen hebben daadwerkelijk de

revolutionaire aard van de arbeidersklasse bevestigd.

Natuurlijk kunnen sovjets of arbeidersraden alleen verschijnen op een zeer gevorderd niveau van de klassenstrijd. Ze kunnen niet permanent bestaan binnen de kapitalistische maatschappij. Maar het feit dat ze overeenkomen met de behoeften van de klassenbeweging in dit tijdperk (de behoefte aan eenheid over sectorgrenzen en nationale grenzen heen, de behoefte om de strijd naar het politieke niveau te tillen) blijkt uit het feit dat in vele gevechten sinds 1968, de arbeiders samenkwamen in massabijeenkomsten en herroepbare stakingscomités verkozen die de embryonale vorm zijn van de toekomstige raden. De interbedrijfs-stakingscomités die zijn voortgekomen uit de massale staking in Polen in 1980 zijn hiervan het duidelijkste bewijs.

En hoe zit het met het klimaat?

Rosa Luxemburg schreef dat *“het socialisme is geen brood-en-boterkwestie, maar een culturele beweging, een grote, een hogere visie op de wereld”.* Vanaf de 19e eeuw namen de arbeiders de strijd tegen alle plagen van het kapitalisme op in hun strijd: oorlog, ongelijkheid tussen mannen en vrouwen, tussen zwarten en blanken, mishandeling van zieken... en vervuiling. De kwestie van de natuur en het milieu behoort volledig tot de revolutionaire strijd van de arbeidersklasse. In 1845 hekelde Engels in zijn boek De toestand van de werkende klasse in Engeland, al de effecten van vervuilde lucht, overbevolking en onbehandeld rioolwater op de gezondheid van de arbeiders; in het Manifest van 1848 werd al geëist dat de scheiding tussen stad en platteland wordt opgeheven; in zijn laatste jaren bestudeerde Marx gretig de schadelijke effecten op de bodem van de “rooiflandbouw” van het kapitalisme.

Met andere woorden, het is de revolutionaire strijd van de arbeidersklasse tegen uitbuiting en voor het communisme die alle andere zaken, alle andere revoltes, met inbegrip van de strijd om de planeet, bevat, omvat en achter zich meesleept. Wat revolutionairen en al diegenen die zich zorgen maken over de toestand van de wereld moeten verdedigen, is dus precies het tegenovergestelde van de huidige theorie van ‘intersectionaliteit’. Deze theorie plaatst de arbeidersstrijd, de strijd tegen racisme en de strijd voor het klimaat op hetzelfde niveau en beweert dat al deze strijden moeten ‘convergeren’, zij aan zij moeten marcheren in dezelfde impuls. Met andere woorden, het is een theorie voor de verwatering van de proletarische strijd, voor het verdwijnen van de arbeiders te midden van een amorse massa ‘burgers’. Het is een slinkse tactiek om de arbeiders af te leiden van hun historische strijd om het kapitalistische systeem omver te werpen. Het is een valstrik!

Bestaat de arbeidersklasse nog?

De grote leugen die Stalinisme gelijkstelde aan communisme (zie artikel op pagina 4) stelde de bourgeoisie in staat om in 1990, ten tijde van de ineenstorting van de USSR, een oor-

verdovende campagne te voeren om overal de dood van het communisme te verkondigen. Het hamerde op de boodschap dat elke revolutionaire droom alleen maar in een nachtmerrie kon veranderen. Dat het kapitalisme voor eens en altijd had gezegevierd. Erger nog, het slaagde er zelfs in om arbeiders te laten geloven dat de arbeidersklasse niet meer bestond, dat het een vreemd overblijfsel uit een andere eeuw was. ‘Werknemers’, ‘medewerkers’, ‘middenklasse’... deze nieuwe terminologie, George Orwells ‘1984’ waardig, moest de job afmaken door deze nieuwe ‘realiteit’ in de hoofden van de mensen in te prenten.

Maar feiten zijn hardnekkig. Niet alleen verdwenen de arbeiders niet, ze zijn nog nooit zo talrijk geweest op wereldschaal. Ook in Europa. Want het proletariaat bestaat niet alleen uit fabrieksarbeiders in overalls. Iedereen die gedwongen wordt zijn arbeidskracht te verkopen om in zijn levensonderhoud te voorzien, is arbeider. Handarbeiders of intellectuelen, producenten of dienstverleners, in de prive sector of de publieke dienstensector, het maakt niet uit; ze vormen één en dezelfde klasse, die één en dezelfde strijd voert.

De arbeidersklasse bestaat! En vandaag herontdekt ze het pad van de strijd.

Het is waar dat de arbeidersklasse sinds 1990 heel weinig strijd heeft gevoerd, bedwelmd door de klap van de campagne over de zogenaamde ‘dood van het communisme’. Eveneens heeft de heersende klasse geprofiteerd van de nederlagen die de arbeidersklasse leed in de jaren ‘80, van haar desoriëntatie in de jaren ‘90, om veel traditionele haarden van arbeidersstrijd (zoals de kolenmijnen in het VK, staalfabrieken in Frankrijk, autoproduktie in de VS) op te breken. Dit geheel ondermijnende het besef in de arbeidersklasse dat ze inderdaad een klasse was met haar eigen afgescheiden belangen. Omdat ze het vertrouwen in haar revolutionaire project in de toekomst had verloren, had ze ook het vertrouwen in zichzelf verloren. Ze had zich erbij neergelegd. Maar vandaag, geconfronteerd met de verergering van de economische crisis, de inflatie, de steeds ondraaglijker wordende golf van verarming en onzekerheid, heeft het proletariaat de strijd weer opgenomen. Na jaren van stilstand in de strijd heffen de arbeiders terug het hoofd. Deze terugkeer van strijdbaarheid werd voor het eerst aangetoond door de arbeiders van Groot-Brittannië tijdens de ‘Zomer van de woede’ in 2022. Sindsdien nam het aantal stakingen over de hele wereld toe. De uitdaging voor de komende periode is dat arbeiders zich verenigen, het gif van het corporatisme overwinnen, hun strijd in eigen hand nemen en zich zelfstandig organiseren. Maar ze zullen ook alle crises van het kapitalisme in hun strijd moeten integreren: de oorlogscrisis, de sociale crisis en de klimaatcrisis! Dit is wat er ontbrak in de golf van internationale strijd die begon in mei 1968 en zich van land tot land verspreidde tot in de jaren tachtig: het proletariaat van toen is niet in staat geweest om zijn

(wordt vervolgd op pagina 5)